

Sygn. akt VIII Gz 101/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Artur Fornal (sprawozdawca)

Sędziowie: SO Elżbieta Kala

SO Marek Tauer

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2018 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z powództwa (...) z **siedzibą w K.**

przeciwko **S. R. (1)**

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 6 kwietnia 2018 r. (sygn. akt VIII GC 800/16 upr)

p o s t a n a w i a:

1. sprostować zaskarżone postanowienie w ten sposób, że :

a) gdy chodzi o sygnaturę akt sprawy w miejsce „VIII Gc 800/16” wpisać „VIII GC 800/16 upr”,

b) w sentencji w miejsce „powoda” wpisać „pozwanego”;

2. oddalić zażalenie.

Elżbieta Kala Artur Fornal Marek Tauer

Sygn. akt VIII Gz 101/18

UZASADNIENIE

Pozwany S. R. (1) wniósł o wyłączenie sędziów Sądu Rejonowego w Bydgoszczy : E. G., B. S., J. B., J. J. , M. K., A. B., A. K., R. W. oraz S. R. (2) od udziału w sprawie z powództwa (...) z siedzibą w K. o zapłatę prowadzonej przed tym Sądem pod sygnaturą VIII GC 800/16.

W uzasadnieniu podniósł, że w innej sprawie sądowej w której jest uczestnikiem Sąd Najwyższy wydał postanowienie o wyłączeniu Sądu Rejonowego w Bydgoszczy. Pozwany wskazał, że z jego doniesienia są procedowane sprawy przeciwko prezesowi i wiceprezesowi Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, a także innym sędziom tego Sądu, w innej zaś sprawie przeciwko niemu to sędzia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy jest stroną. Wyjaśnił, że obecnie nie ma odpisów z akt tej sprawy – w uzupełnieniu wniosku powołał się na sygnaturę II K 293/17 Sądu Rejonowego w Szubinie – gdyż niedawno wyszedł ze szpitala a obecnie przebywa na zwolnieniu lekarskim. Powołując się na stanowisko jakie miało być wyrażone przez Sąd Najwyższy w powyższej sprawie pozwany podniósł, że procedowanie przeciwko niemu

spraw w Sądzie w Bydgoszczy wywołuje uzasadnione obawy o brak bezstronności, a także że tworzenie pozorów bezstronności godzi w dobro wymiaru sprawiedliwości. Podobnie ocenił fakt oddalenia – postanowieniem z dnia 19 czerwca 2017 r. – jego wcześniejszego wniosku o wyłączenie w niniejszej sprawie sędziego M. K. przez skład sędziów w którym zasiadali pozostali sędziowie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy : E. G., B. S. i R. W., tj. koledzy i bliscy znajomi sędziego objętego wnioskiem o wyłączenie. W ocenie pozwanego z tego powodu w sprawie mogło dojść do nadużycia władzy lub niedopełnienia obowiązków, gdyż orzekający wówczas Sąd nie ocenił właściwie czynności podejmowanych w toku procesu przez SSR M. K.. Te i inne zachowania i decyzje VIII Wydziału Gospodarczego względem pozwanego świadczą, w jego ocenie o braku bezstronności, a w sprawach w których miało dojść do podobnych naruszeń wypowiadał się w swoim orzecznictwie Europejski Trybunał Praw Człowieka, a ich nieznanomość jest ewidentnym niedopełnieniem obowiązków i godzi w urząd sędziego. Pozwany wniósł w związku z tym o skierowanie sprawy do Sądu Najwyższego, bo Sąd Rejonowy w Bydgoszczy wykazał jawną stronniczość w tej i innych sprawach, poza wzmiankowaną wyżej sprawą przeciwko prezesowi i wiceprezesowi Sądu Rejonowego w Bydgoszczy np. w sprawie gdzie wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu nie został przez ten Sąd rozpatrzony niezwłocznie.

Wszyscy sędziowie objęci wnioskiem pozwanego o wyłączenie złożyli do akt sprawy stosowane wyjaśnienia, w których podali, iż w ich ocenie nie zachodzą okoliczności uzasadniające ich wyłączenie od rozpoznawania i rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. oddalił powyższy wniosek, a w uzasadnieniu wskazał, że żądanie pozwanego było bezzasadne. Sąd ten zauważył, że stosownie do art. 49 k.p.c. sędzia podlega wyłączeniu na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Wyłączenie sędziego jest więc możliwe w oparciu o jakiegokolwiek okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Oznacza to, że wyłączenie sędziego może uzasadniać także okoliczność niemająca cech stosunku osobistego między sędzią a jedną ze stron, również w przypadku stwierdzenia, że tego rodzaju wątpliwości mogą pojawić się u strony, niezależnie od własnego przekonania o ich zasadności. Gwarancje bezstronności sędziowskiej muszą być bowiem pojmowane szerzej - jako umożliwiające wyłączenie w wypadku okoliczności (zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych), które w sytuacji konkretnego sędziego mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do wydania orzeczenia opartego na w pełni zobiektywizowanych przesłankach. Sąd Rejonowy podkreślił jednak, że oceniając rzecz obiektywnie, w niniejszej sprawie nie zachodzą jakiegokolwiek okoliczności, które mogłyby budzić wątpliwości co do bezstronności sędziów wymienionych we wniosku. Pozwany żądający wyłączenia ww. sędziów poprzestał bowiem na ogólnikowych stwierdzeniach, że nie ma zaufania do wymienionych we wniosku sędziów i uważa, że nie są oni bezstronni. Twierdzenia te nie zostały w żaden sposób choćby uprawdopodobnione, w szczególności pozwany nie wyjaśnił z czego ma wynikać jego brak zaufania i jakie widzi przejawy niezachowania bezstronności przez sędziów. Opisał jedynie swoje subiektywne odczucia i przytoczył nie poparte niczym twierdzenia. Sąd Rejonowy rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziów wskazał, że wnioskodawca nawet nie uprawdopodobnił stawianych zarzutów. W treści wniosku powoływał się bliżej nie sprecyzowane inne sprawy, gdzie sędziowie mieli rzekomo dopuszczać się naruszenia jego praw i przejawiać stronniczość. Do wniosku oraz jego uzupełnień, pozwany nie załączył żadnych dokumentów poza dokumentacją medyczną na okoliczność pobytu w szpitalu i rekonwalescencji, w tej sytuacji nie sposób więc odnieść do tak abstrakcyjnie wskazanych we wniosku zarzutów. W ocenie Sądu a quo nie sposób ustalić na tej podstawie żadnej okoliczności, która mogłaby wywołać jakiegokolwiek wątpliwości w tym zakresie. Sąd Rejonowy ocenił przy tym, że nie należy do niego ocena zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia innego składu tego Sądu z dnia 19 czerwca 2017 r. w sprawie wcześniejszego wniosku pozwanego o wyłączenie sędziego. Pozwany – pomimo prawidłowego pouczenia o prawie i terminie złożenie zażalenia na to postanowienie nie skorzystał jednak z drogi odwoławczej, gdzie miałyby możliwość przytoczenia wyżej opisanych zarzutów. Niezależnie od powyższego Sąd Rejonowy zauważył, że decyzje sądu w przedmiocie przebiegu procesu, mogłyby stanowić ewentualnie podstawę do zaskarżenia wyroku i stanowić zarzut apelacyjny, co do zasady nie jest to jednak podstawa do wyłączenia sędziego. Samo zaś przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie, zwłaszcza nieobiektywnie, nie jest jeszcze przesłanką do żądania wyłączenia sędziego, strona może bowiem zwalczać wadliwe orzeczenia wydawane przez sąd przy pomocy środków odwoławczych. Nie można natomiast, poprzez składanie

nieuzasadnionego wniosku o wyłączenie sędziego, wpływać na skład sądu rozpoznającego sprawę. Zatem ogólnikowe zarzuty pozwanego odnoszące się do braku bezstronności sędziów, bez odniesienia do konkretnych podejmowanych czynności procesowych nie mogą stanowić podstawy do wyłączenia sędziego od rozpoznawania sprawy. W ocenie Sądu Rejonowego właściwym trybem do kwestionowania zasadności działań sędziego i podejmowanych przez niego decyzji jest korzystanie z przysługujących środków zaskarżenia poszczególnych decyzji procesowych, a w razie braku uprawnienia do zażalenia podnoszenie tych okoliczności w ewentualnym środku zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, po uprzednim zgłoszeniu uchybień do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie zasługiwały na polemikę stwierdzenia pozwanego odnośnie braku przygotowania sędziów do rozpoznawania spraw zarówno na poziomie prawa materialnego jak i procesowego, stanowi to bowiem jedynie próbę podważania kompetencji zawodowych sędziów i naruszenia ich osobistej godności.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy uznał, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 49 k.p.c., a brak było również przesłanek wyłączenia sędziów z mocy ustawy (art. 48 k.p.c.).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył pozwany, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie wniosku o wyłączenie ww. sędziów, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W ocenie pozwanego stanowisko Sądu Rejonowego w Bydgoszczy wyrażone w zaskarżonym postanowieniu nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem lekceważy wskazania orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który podkreśla, że sama możliwość powstania wątpliwości co do bezstronności sędziego powinna prowadzić do jego wyłączenia, jako że wartością nadrzędną podlegającą ochronie w tym przypadku jest zasada zaufania obywateli do sądów i ferowanych przez nie orzeczeń. Skarżący podkreślił, że subiektywny aspekt bezstronności sprowadza się do analizy osobistej postawy i nastawienia sędziego, a zwłaszcza ewentualnego istnienia jakichkolwiek osobistych uprzedzeń co do rozpoznawanej sprawy. W ujęciu obiektywnym bezstronności rozważeniu podlega, czy konkretny skład orzekający zapewnia takie gwarancje bezstronności, które w danej sytuacji są wystarczające do wykluczenia jakiegokolwiek usprawiedliwionej wątpliwości co do jej braku. Obiektywne ujęcie bezstronności wymaga zbadania, czy w sprawie występują tego rodzaju okoliczności, które obserwowane z zewnątrz mogłyby uzasadniać wątpliwości co do bezstronności któregośkolwiek z członków składu orzekającego. Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w sposób nieuprawniony nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie zaistnienia zasygnalizowanych przez pozwanego okoliczności stanowiących przesłanki warunkujące zasadność uwzględnienia jego wniosku, a wynikających w szczególności z przedmiotu i zakresu postępowania karnego prowadzonego przed Sądem Rejonowym w Szubinie w sprawie II K 293/17. Skoro bowiem pozwany przywoływał przedmiot powołanej wyżej sprawy jako podstawę swojego oczekiwania w zakresie uwzględnienia złożonego wniosku to Sąd pierwszej instancji orzekający w przedmiocie wyłączenia, czyniący w pierwszej kolejności ustalenia faktyczne, warunkujące dopiero w dalszej kolejności ocenę podstaw lub ich braku do wyłączenia, winien był przeprowadzić dowód z akt powołanej sprawy (zgodnie z wnioskiem pozwanego), a nie jak to uczynił - odstąpić od przeprowadzenia dowodu z akt powołanej sprawy i pominąć powołane przez pozwanego okoliczności bez jakiegokolwiek weryfikacji ich wpływu na ocenę podstaw do wyłączenia, uzasadniając powyższe jedynie faktem, że do pisma pozwanego nie zostały dołączone żadne załączniki.

o.o.1.Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Zażalenie pozwanego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że instytucja wyłączenia sędziego stanowi realizację prawa strony do rozpatrzenia sprawy przez bezstronny i niezawisły sąd, gwarantowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK ZU nr 7/A/2006 poz. 67). Przyczyny uzasadniające wyłączenie przez sąd sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony nie zostały przez ustawodawcę wyszczególnione, w art. 49 k.p.c. wskazano bowiem w sposób ogólny, że chodzi o sytuacje, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby ona wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Trzeba podkreślić, że instytucja ta służyć ma m.in. realizacji zewnętrznych znamion niezawisłości sędziowskiej (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005/11/134). Sąd obowiązany jest zapewnić stronom realną możliwość urzeczywistnienia prawa do sądu, przestrzeganie reguł wyłączenia sędziego służy bowiem budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK ZU 7/A/2006, poz. 67). Nie można także zaprzeczyć, że wyłączenie sędziego staje się niezbędne, gdy strona ma chociażby subiektywną, lecz uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1993 r., I CO 37/93, LEX nr 78451).

Nie można jednak zgodzić się z poglądem, że same tylko wątpliwości strony co do tego, że sędzia nie jest bezstronny – bliżej nieskonkretyzowane, jak w niniejszej sprawie – są przesłanką do żądania jego wyłączenia. Przyjęcie takiego założenia prowadzić może wprost do paraliżowania funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, w sytuacji gdy instytucja wniosku o wyłączenie sędziego będzie wykorzystywana instrumentalnie. Wniosek taki musi być zatem uzasadniony właśnie istnieniem wątpliwości co do bezstronności sędziego (stwierdzeniem okoliczności tego rodzaju, że mogłaby ona wywołać uzasadnioną wątpliwość w tym zakresie), a nie tylko samym ich sformułowaniem (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2010 r., II UO 1/10, LEX nr 612106).

Trzeba ponadto zwrócić uwagę, że w niniejszej sprawie wnioskiem pozwanego o wyłączenie zostali objęci wszyscy (in gremio) sędziowie orzekający w VIII Wydziale Gospodarczym Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, a nie tylko SSR M. K., któremu sprawę tą przydzielono. Tymczasem, w ocenie Sądu odwoławczego, ocena przesłanek wyłączenia sędziego dotyczyć musi indywidualnego sędziego, który rozpatruje konkretną sprawę, zatem nie tego, który dopiero w przyszłości (potencjalnie) mógłby ją rozpatrywać. W obecnym stanie prawnym wiąże się to ściśle z ustrojową zasadą niezmienności składu sądu (art. 47b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych; tekst jedn.: Dz.U. z 2018, poz. 23 ze zm.). W niniejszej sprawie pozwany już poprzednio – składając wniosek o wyłączenie sędziego M. K. – wskazywał na wadliwe podejmowanie przez niego czynności procesowych w niniejszej sprawie, słusznie jednak wskazał Sąd pierwszej instancji, że rozstrzygnięcie dotyczące tego wniosku nie zostało zaskarżone przez pozwanego (zob. k. 284, 286, 294 i 297 akt), zatem – wobec wynikającej z art. 365 § 1 k.p.c. zasady związania Sądu powyższym orzeczeniem jako prawomocnym – zarzuty pozwanego w tym przedmiocie nie mogą być przedmiotem ponownej oceny.

Obecnie skarżący powołał innego rodzaju okoliczności mające uzasadniać wyłączenie tego sędziego (art. 53¹ k.p.c. a contrario), a także innych sędziów orzekających w Wydziale VIII Gospodarczym Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, dotyczące w szerszym zakresie mających rzekomo zachodzić podstaw braku bezstronności odnoszących się w ogóle do Sądu Rejonowego w Bydgoszczy.

Podkreślić jednak trzeba, że pozwany nie podał żadnych konkretnych okoliczności mających świadczyć o bezstronności zarówno sędziego referenta, jak i pozostałych sędziów wymienionych we wniosku. Ogólnikowe stwierdzenia dotyczące wzmiankowanej we wniosku sprawy karnej nie odnoszą się w żaden sposób do indywidualnie określonych sędziów, których wniosek ten dotyczy. Odnosząc się do zawartego w zażaleniu zarzutu dotyczącego pominięcia dowodu z akt powyższej sprawy podkreślić trzeba, że nie istnieje „dowód z akt”, co potwierdził jednoznacznie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 1999 r., II CKN 798/97 (LEX nr 50747). Zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwie jedynie ściśle określone dokumenty znajdujące się w aktach konkretnej sprawy mogą stanowić środek dowodowy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2005 r., I CK 653/04, LEX nr 369229, jak również z dnia 30 maja 2008 r., III CSK 344/07, LEX nr 490435) przy jednoczesnym określeniu jakie konkretnie fakty mają zostać stwierdzone za pomocą tego dowodu (art. 236 k.p.c.).

Nadmienić przy tym trzeba, że w procedurze cywilnej nie ma instytucji „wyłączenia sądu”, można jedynie domagać się wyłączenia indywidualnego sędziego, wskazując na podstawy wynikające z mocy samej ustawy (art. 48 § 1 k.p.c.) lub z powodu okoliczności uzasadniającej wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (art. 49 k.p.c.). Dopiero po wyłączeniu wszystkich sędziów danego sądu może być rozważane wyznaczenie innego sądu przez sąd przełożony

nad sądem właściwym – na podstawie art. 44 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., II PK 236/07, LEX nr 865924).

W związku z przedmiotowym wnioskiem każdy z ww. sędziów złożył indywidualne oświadczenia, z których wynika, że nie mają oni wiedzy o jakichkolwiek okolicznościach mogących wywołać wątpliwości co do ich wątpliwości (zob. k. 362 – 369 akt). Skoro więc wniosek apriorycznie, bez żadnego ku temu uzasadnienia, zakłada, że sędziowie ci nie są bezstronni, nie ma podstaw do zakwestionowania tych oświadczeń. Sędzia sprawuje szczególną funkcję publiczną, stąd i jego ocena uzasadnienia (racji) wniosku o wyłączenie sędziego nie jest bez znaczenia. Od sędziego wymaga się przecież, aby zawiadomił sąd o zachodzącej podstawie swego wyłączenia i powstrzymał się od udziału w sprawie, stosownie do art. 51 k.p.c. (zob. uzasadnienie cytowanego wyżej postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2010 r., II UO 1/10, LEX nr 612106).

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O sprostowaniu oczywistych omyłek w treści zaskarżonego postanowienia – dotyczących określenia wnioskodawcy jako strony powodowej oraz sygnatury akt niniejszej sprawy – orzeczono na podstawie art. 350 § 3 w zw. z art. 361 k.p.c.